

פרשת מסעי

והורשתם את הארץ וישבתם בה (לג, נג)

לדברי הרמב"ן (הוספות למ"ע מצווה ד) נאמר במקרא זה איסור לצאת מארץ ישראל לחו"ל.

והנה בגמ' (קידושין לא, ב) נאמר, שרב אסי בא לפני רבי יוחנן אמר ליה מהו לצאת מארץ לחו"ל, אמר ליה אסור, ושוב שאלו לקראת אמו מהו, א"ל איני יודע. ומבואר בגמ' שרבי יוחנן לא ידע אם מותר לרב אסי לצאת לחו"ל, ואף שכוונתו היתה לצאת לקראת אמו ויש בזה משום כיבוד אם, מ"מ הסתפק רבי יוחנן אם מותר לרב אסי לצאת בשל כך לחו"ל.

ולכאורה מכאן יש להקשות על דברי המג"א (סימן תקלא סק"ז), שכתב שמותר לצאת לחו"ל כדי לראות פני חברו, דמקרי מצווה. והוכיח כן מדברי הרמ"א (רמח, ד) שסובר שללכת לראות פני חברו נחשב ללכת לדבר מצווה.

והרי מגמ' זו מבואר שאף לקראת אמו לא ידע רבי יוחנן אם מותר לרב אסי לצאת לחו"ל, אף שיש בזה משום כיבוד אם, ואיך פשוט לו למג"א שלקראת פני חברו מותר, ואם לקראת חברו מותר לצאת לחו"ל כל שכן שאם הבנים שמחה בראותה ילדיה מעשה ידיה, יתר על שמחת הלב שיש למי שהולך לראות פני חברו. ואם כן כ"ש שלקראת אמו יהיה רשאי לצאת לחו"ל.

ונראה בזה, ששונה איסור שנאסרו הכהנים לצאת לחו"ל מהאיסור שנאסרו ישראל לצאת לחו"ל, דכל ישראל האיסור עליהם לצאת לחו"ל הוא מצד מצוות ישיבת ארץ ישראל אי מדאורייתא (לרמב"ן הנ"ל), אי מדרבנן (לדברי הרמב"ם) ועי' (שד"ח מערכת א' אות רמ"ו, וראה בספר המפתח פ"ה ה"ט מהל' מלכים).

אך לבני אהרן הכהנים נוסף טעם באיסור היציאה לחו"ל, גם משום טומאה שגזרו חכמים טומאה על ארץ העמים, כמבואר בגמ' (ע"ז יג, א) שאסור לכהן לצאת לחו"ל כי אם ללמוד תורה ולישא אשה, שגזרו טומאה על כל ארצות שמחוץ לארץ ישראל כדאיתא (בשבת סו, א).

ויותר מכך, דעת הירושלמי היא שכל האיסור לצאת לחו"ל אינו אלא לכהן, כמו שכתב הגר"א (או"ח סי' תקלא סוף סע' ד).

והנה בגמ' (מגילה כב, א) רב כהנא ורב אסי נקראים 'כהני חשיבי דארעא דישראל', הרי שרב אסי היה כהן. ומעתה י"ל היטב, שאמנם פשוט הוא שמצווה של ראיית פני חברו מתרת לישראל לצאת לחו"ל, וכדברי המג"א. אך רב אסי שהיה כהן שאל האם גם לו שהוא כהן, מותר לצאת לחו"ל, שהרי גזרו טומאה על חו"ל, ושמה ליטמאות בטומאה זו אסור גם כשיוצא לצורך מצוות כיבוד אם.

ואף שבגמ' (ע"ז יג, א) מבואר שללמוד תורה ולישא אשה מותר לכהן לצאת לחו"ל, מ"מ שמא לגבי מצוות אלו הדין שונה, שהן מצוות חשובות כלשון התוס' שם. ויש לומר שלא לכל המצוות הותר לכהן לצאת לארץ העמים, כי אם להנך מצוות חשובות, לכך לא פשיטא ליה לרבי יוחנן אם לרב אסי, שהוא כהן, מותר לצאת לחו"ל. ויעוי' בגמ' (קידושין לא, ב) דדוקאר רב אסי אמר 'אי ידעי לא נפקי', כשמע שנפטרה אמו בשונה מאחרים, ולהמתבאר י"ל, ששונה דינו של רב אסי היות שכהן היה, ומחמת היותו כהן, לא היה יוצא לקראת אמו אם היה יודע שנפטרה כבר, מחמת האיסור להיטמא בארץ העמים.

מקור: רבי אביגדור נבנצל שליט"א

פרשת מסעי